

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

Totu-odata organulu publicatiuniloru „Societáti pentru fondu de teatru natiunala.“

Pest'a Domineca 1/13 nov.	Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni; ca premiu se dau tablouri pompoze. La fia-care numeru se alaturu o eóla de romanu.	Pretulu pentru Austria pe jul.—dec. 5 fi. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jul.—dec. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.	Nr. 44.	Cancelari'a redactiunii Strat'a Dunarei Nr. 3, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenumeratiune.	Prenumeratiunile se potu face la tóte postele. Pentru Romani'a in librari'a dloru Socecu et comp. in Bucuresci.	Anulu VI. 1870

Femei'a romana.

Am cetitu cu cea mai incordata luare-aminte articolulu scrisu de dóm'n'a A. Olteanu despre „femei'a ca dóm'n'a casei.“ („Familia“ nr. 22.) M'am convinsu, cá marile idei in giurulu carora se sucesce cestiunea sessului frumosu, nu mai sunt straine femeiloru romane. Deie Domnedieu, ca dn'a A. O. sê-si gasésca multe rivale pre terenulu pre care s'a pusu! Venitoriulu nostru depinde pre diumetate de femeile romane, si activitatea loru in societate va fi o garantia mai multu pentru viéti'a nóstra natiunala.

Incátu pentru noi, nu ni-amu propusu nici decum a reveni a supra celoru díse de dn'a A. O., cá-ci in acésta privintia poterile nóstre sunt mai marginite decâtu ale dsale, vederile nóstre mai scurte si condeiulu mai pucinu maestru. Ceea ce voimu si cutediámu a intreprinde, este de a aretá punctele principale ale rolului femeiei romane, ce trebuie sê-lu jóce in sociatate ca mama si ca socia. Mai antâiu de tóte fia-ni iertatu a indicá diferinti'a intre cestiunea femeiei din statele civilisate si intre aceea a femeiei romane. Dupa parerea nóstra, femeile americane, englese si francesse voru sê-si

elupte rolulu de cetatiene si sê se prevédia cu tóte drepturile de cari se bucura barbatii; femeii'a romana inse, cauta a deveni mam'a si crescatórea generatiunii venitórie.

Numai o atare nisuintia este de-o cam-data démna de femeii'a romana. Noi nu simtímu inca lips'a femeiei in politica si administratiune; ceea ce ni trebuie nóue, este influinti'a femeiei in familia si societate. Cine va tratá cestiunea femeiei la noi din altu punctu de vedere, nu va ajunge la nici unu resultatu practic. Societatea néstra natiunala nu e formata inca, si ca sê se póta formá pre nesce temeiori trainice, nu póte incungiurá activitatea femeiei. Ca sê ne facemu buni romani si patrioti resoluti, avemu sê trecemu prin manile mameloru si ale socíeloru nóstre. Fara mame romane nu vomu deveni romani, de ne-amu nevoi cátu sê ne nevoimu. Se povesteste de unii viteji celebri, cá dejá in léganu se jocau cu sagetile si alte arme ale parintiloru, pentru a le iubi candu voru cresce mari. Astu-felu si prunculu romanu inca fiindu in scutece, sê fia preursitu de mama a deveni unu membru puternicu alu Romanismului.

Da! cá-ci Nicolae nu va fi nici odata Romanu, déca Nicolitia nu fu crescutu cu acestu

scopu. E dara cea d'antâiu detoria a unei mame romane, ca indata ce pruncul u incepe a intielege cuvintele ei, sê-lu invetie cine este? Pana acum parintii nu dau prunciloru in cei d'antâiu ani decâtu o invetiatura curatu religiósá; acést'a se intempla mai alesu pe la sate. Indata ce bietulu baiatu a inceputu a cetí, trebue sê-si bata capulu totu numai cu catechismulu si istori'a biblica, de multe ori pana la alu diecelea anu. Acést'a face dintr'insulu unu bunu crescinu, dar arare-ori unu bunu Romanu.

Sê nu crêda cine-va, câ dîcêndu acestea, combatemu instructiunea religiósá, nici decum. Instructiunea religiósá nu póte lipsí dintr'o buna crescere. Dar nu ni place sê ni impleti crudii creeri ai pruncului cu secile dogme din catechismu; familiarisati-lu mai bine cu unele principie de morala crescinésca, espuse intr' unu modu lesne de intielesu. Amorul de aprópelui, facerea de bine, si portarea buna, sunt lucruri pré usióre de invetiatu. Din istori'a biblica povestiti-i intemplári asîsderea lesne de a fi tîenute in minte si nu-lu siliti sê ve reciteze unu manualu intregu de la inceputu pana la fine.

Atât'a póte cuprinde mintea pruncului din invetiatur'a religiósá, in anii cei d'antâiu ai prunciei. Atât'a va cuprinde si dintr'o instructiune natiunala.

Asié dara mam'a romana sê insociésca totu-de-una cuventulu de religiune cu acel'a de natiune. De câte-ori va spune pruncului, câ Christu s'a nascutu in Jude'a, sê-i spuna si numele patriei sale romanesci. Candu povestiti cu copíii vostri despre profeti si santi, de ce sê nu povestiti si despre unii eroi ai némului nostru? Adese-ori li aretati icóne cu stulu Ilie séu cu Moise-proroculu, si ve veti sfií sê li aretati pre Mihaiu-Vitédiulu, pre Stefanu celu mare séu pre altii, ce i aveti aternati la parati? Tóte acestea se inradecinéza in anim'a pruncului de unde nu le mai scóte decâtu mórtea.

Nu potu intielege mai departe cum o mama romana, invetiandu pre fetulu ei amorulu câtra de aprópele, nu i-ar spune, câ celu mai de aprópe pentru Romanu este Romanulu? Pre dinsulu sê-lu iubésca mai antâiu si pentru dinsulu sê-lu dóra. Éta cum facemu cunoscutu prunciloru ide'a de natiunalitate. Apoi pre langa o multíme de psalmi si rogatiuni, de ce sê nu punemu in gur'a copíiloru cutare séu cutare poesia natiunala. Poesí'a nutresce simtimentulu natiunala. Grecii cei vechi facea pre pruncii loru sê invetie laudele eroiloru cantati de Omeru. Pentru ce? . . .

In privinti'a conversatiunii mam'a romana sê nu-si uite nici odata, câ fiulu seu a suptu limb'a din mamele sale. Intr'acéstá limba sê vorbésca cu dinsulu; chiar pre servitori sê nu-i lase a vorbí in fati'a prunciloru limba straina pré de multe-ori. Câ-ci gustulu limbei materne numai astu-felu se póte dobandí si conservá. Facu fórte reu acei parinti, carii scotu copilulu din fasie, ca sê-lu deie de man'a unei guvernante pentru a nu-i vorbí decâtu francesce séu nemtiesce, de téma câ mai tardíu nu va poté invetiá aceste limbe. Minunatu! Sê ni cascigâmu cunoscinti'a unei limbe straine cu pretiulu sacrificarei limbei nóstre, pre carea, nevorbindu-o cu mam'a, trebue s'o invetiâmu din intemplantare, de pre la servitori si prin piatie, corupta si schidolita. De altu-felu cei ce nu vorbescu in familia limb'a loru materna, remanu in tóta viéti'a loru nepasatori pentru dins'a; ba se intempla chiar de si-o despretiuescu!

Apoi ce va sê dîca unu Romanu nepasatoriu pentru limb'a mamei sale? Ce insemnéza unu Romanu carele nu pune pretiu deosebitu pre limb'a supta de la mama? Indata ce omulu se deda cu o limba straina, elu adoptéza si datinele poporului a carui limba o vorbesce. Elu devine renegatu de voia de nevoia. Ce sê ne mai mirâmu dara de numerulu mare alu Romaniloru renegati? Adese-ori pecatulu pentru care-i blastemâmu, nu este alu loru. ci alu mamei ce n'a voitu sê-i garanteze amorulu catra natiune prin amorulu pentru limb'a natiunala! Si cu câta usiurintia se vêra unele mame sub sarcin'a acestui pecatu! Am audítu pre multe dîcêndu copíiloru: sciti romanescce! mai vorbiti si unguresce ca sê invetiati ceea ce nu sciti. Dupa diece ani unu cunoscutu alu meu, fiu alu unei asemene mame, mi-adresá epistole scrise nemtiesce, câ-ci romanescce nu sciá scrie unu cuventu!

Pana aici despre crescerea in familia. Acum sê vedemu ce póte face mam'a déca fiulu ei cercetéza vr'o scóla neromana. Ochiulu ei nu trebue sê adórma nici odata, mai alesu candu scie, câ n'a tramisu la scóla unu baiatu destulu de tare in insusíri romanesci. Pericululu e mai mare pentru pruncii esíti din intielegintia decâtu pentru cei de la tíera. Acesti din urma sunt pui néosi de Romanu si nime nu le póte smulge penele. Dar pruncii de prin orasie sunt, asié dîcêndu, electrisati prin contactu de elementele straine. Mai puneti-i si in man'a profesoriloru straini, si ati pusu cér'a in fati'a focului. Éta pentru ce mam'a romana, intor-

nandu-i-se baiatul de la scóla, trebuie sê-si reia rolul educatiunii private. Ea trebuie sê-i aduca neincetatu aminte, cã limb'a straina pentru dinsulu nu e decãtu unu midilocu de a-si cascigã cunoscintie si de a se intielege cu vecinii de altu nêmu. — Adeveratulu seu elementu inse, este limb'a romana! Asié sê vorbésca mam'a, si fiulu seu o va ascultá. Candu baiatul ese de a casa, e bine ca sê aiba impreunãre cu cameradi de aceea-si limba si de acela-si sange. Aici ar fi ocaziune ca baietii din orasie amblandu cu cei de la sate, sê-si folosésca unii altor'a. Unu coonasiu ar invetiã adevrata limb'a romanésca de la unu flacauasiu; acest'a inse ar imprumutá de la celu d'antãiu maniere mai luciite si o portare mai urbana. Nu dubitati de adevurul acestei observatiuni, cã-ci ve vorbescu din esperintia.

Sê revenimu la objectu. Vorbimu despre baiatul romanu in scóle ne-romane. Am dîsu, cã mam'a trebuie sê priveghieze neadormita a supra lui, ca sê n'aduca cu sine din scóla nici unu lucru ce i-ar poté scandalisá calitãtile de Romanu. Dar celu mai bunu midilocu de a face din scolariulu romanu, omu romanescu, e, de a-lu da la scóle romane, de câte-ori nu se opunu impregiurãrile. Dar acésta nu se pré intempla, nici atunci, candu impregiurãrile nu punu nici o pedeca; cã-ci multe dintre mame sunt predominant de prejudetiulu fara temeiu, cã in scóle straine se invetia mai bine decãtu in cele romanesci. Amagire! In scólele romanesci invetiãmu totu-de-una mai multu, cã-ci ni se preda limb'a si istori'a natiunala, precandu in cele straine sunt cu totulu afara din invetiamentulu obligatu. Si chiar candu am invetiã cu ce-va mai multu in scólele neromane, sê nu le preferimu nici odata la ale nóstre, cã-ci singure cele d'antãiu potu desnatiunalisá.

Dar mam'a n'are numai detori'a de a face pre fiii sei sê vorbésca romanesc. Ea trebuie sê-i indemne si la lectur'a autoriloru natiunali. Cunoscú o venerabila dómna romana in Paris, carea, ca sê familiarizeze pre fiulu seu cu limb'a si cu literatur'a patriei, mai in tóte órle de repausu, lu-face de-i cetesce câte ce-va din cutare séu cutare autoru romanu. Cunoscú inca un'a, carea spune fiului seu la tóta ocaziunea de intrevorbiri literarie, cã Romani'a n'a produsu nimicu demnu de cetitu. E treb'a dvóstre, onorabile cetitórie, sê imitati pre carea veti voi; incãtu pentru mine, eu nu potu stimá decãtu pre cea d'antãiu.

Sê lasãmu acum limb'a si sê punemu in manile mamei unu altu depositu pretiosu, ade-

ca datinele. De datinele natiunale mam'a romana sê-si lege pre fiii sei, precum ca mama crescina, i-au legatu de biserica. Cã-ci fara datine proprie, fara caracteru particulariu, o natiune nu mai este ea, ci se pierde in oceanulu omenimei, ca o picatura de apa in mare. Datinele sunt idoli si sculele natiunalitãtii; famili'a este sanctuariulu loru. Mam'a romana sê se faca preutés'a acestui sanctuariu si nici unu odoru din odórele lui sê nu se piérda!

Vedeti cãtu e de mare rolulu femeiei romane, ca mama. Dar fia si mai mare, pentru femeia virtúosa nici o sarcina nu e pré grea. Apoi cine se póte indoi despre virtutea femeiei romane?

Ni mai remane a díce unu cuventu despre Roman'a ca socia. N'avemu lipsa a enumerá tóte detoriile ce maritisiulu le impune femeiei in generalu. Noi considerãmu aici pre femeia ca apostolu alu tuturoru ideiloru mari de Romanismu. Si sciindu cãta influentia are nevést'a a supra barbatului si-a activitãtii lui, nu ne sfimu a o face respundietória, din candu in candu, de faptele cele neromanesci ale lui. Au dóra nu va fi femeia romana in stare prin poterea atãtoru gratii ale ei, sê tiena totu-de-una viiu amorulu barbatului catra natiunalitate? Nu va fi ea in stare sê ridice curagiulu sociului ei in tóte intreprinderile grele, printru' atãtea insusiri rapitórie ce i-a datu natur'a? O, da! Vointia numai, si femeia romana va poté deveni angerulu paditóriu, ce nu-lu va lasá nici odata sê alunece din calea drépta. Da, femei romane, voi ne poteti scapá de renegati pentru venitoriu, poteti converti pre multi in diu'a de asta-di; spre acestu scopu nu trebuie sê fiti nici facatórie de minuni, nici magice, ci numai Romane, Romane in tóta poterea cuventului. Atunci socii vostri séu voru fi mai Romani decãtu voi, séu celu pucinu in aceea-si mesura, séu nu le mai remane altu ce-va decãtu pólele lungi si fur'e lui Sardanapa'u!

Suntemu siguri, cã matrónelne romane, nu voru refusá a fi nici Corneliu, nici Veturie; dar ni este totu asié de cunoscutu, cã pentru ca sê avem totu-de-una mane si socie romane, trebuie crescute si dinsele dupa nescie principie natiunale. Éta pentru ce ne-a insufletitu asié de multu fericit'a idea a dnei Paulina Romanu, de a se fundá unu institutu de crescere pentru fetitiile romane.

Ceriu sê-si reverse binecuventãrile sale a supra acestei intreprinderi demne de imitatiune!

I Lapedatu.

La Elvir'a.

Corón'a vietii,
Fericirea fara linisce,
Esti tu, amorulu meu.

Göthe.

Am vediutu femeii frumóse, m a iubitu un'a din ele,
Dar amorulu seu se stinse, cum se stingu acele stele,
Candu la pórt'a deminetii diorile se 'nveselescu.

Si-am juratu d'atunci pe ceriuri, pe amoru si liber-
tate,

Câ femeii' a cea mai casta, fia chiar o dieitate,
Câ p'o statua de piétra sê trecu numai s'o privescu.

Juraminte d'astea inse, sunt ca róu'a de pe flóre,
Radi'a sórelui o sterge, flórea stâ stralucitória . .
Candu te vediu acum pe tine, cum potu stá nesim-
titoriu? . . .

Esti atât'a de frumósa si atâtu de 'ncantatória !!
Ai blandetiea de la luna si caldur'a de la sóre,
Mladierea de la trestii, peru si ochi de la amoru.

Din femeii câte vediutu-am ca tine n'a fostu in stare
Sê subjuge alu meu sufletu, sê lege a mea cugetare ;
Sê aprinda c'o privire lamp'a sufletului meu,
Stinsa de doreri amare si d'o lunga suferintia ;
Lampa care sê conduca a mea scurta esistintia
Catra templulu fericirii. catra insu-si Domnedieu !

Cea d'antâiu si cea din urma ai fostu tu, stea flumi-
nósa,

Ce-ai lucitu vederii mele intr'o nópte 'ntunecósa . . .
Tie santa adorare, . . . tie dara me inchinu . . .

Eu nu-ti ceru nimica alta decâtu numai fericire ;
Alu meu sufletu vré altu sufletu sê-lu imbete de iu-
bire . . .

Dintr'o cupa sê bemu numai si sê scótomu unu sus-
pinu.

Esti frumósa ca amorulu, ca o dulce suvenire !
Angerii intr'a loru cale se oprescu sê te admire
Si sê-ti spuna câ esti démna d'a traí in corulu loru.
Ér eu, — dulcea mea Elvira, stea a visurilor mele,
Ce lucesci ca unu lucéferu printre celelalte stele, —
Eu, dí, nópte, fara pregetu, ti-cantu cantece de doru.

Déca inse alu teu sufletu e mai susu de omenire,
Nu vré nici o legatura nici de doru, nici de iubire,
Si uresce asta lume, astu pamentu imbetraniu :

Atunci lasa . . . ca p'o santa sê te-adoru . . . si in ta-
cere

Sê adormu a mea dorintia, sê conservu a mea do-
rere,

Pentru 'ntâi'a data asta-di sê iubescu si neiubitu.

I. C. Fundescu.

Ce este sub pamentu ?

— Novela de Mauritiu Jókai. —

I.

Lumea eleganta ar fi doritu sê afle, de ce
marquis-ulu Malmont si-ascunde nevést'a din-
aintea toturora ?

O parere dicea, câ marquis-ulu e fôrte ge-
losu, éra marquis-a e aplecata a oferí barba-
tului ei câtu mai multe ocaziuni pentru des-
voltarea acestei pasiuni.

Alta opiniune inse afirmá, câ marquis-ulu
de siguru si-a luat o muiere fôrte urita, si nu
vré ca ómenii s'o védia ; destulu necasu e pen-
tru dinsulu, câ o vede elu insu-si.

Alti nimeritori mai isteti modificaú pare-
rea acést'a intr'acolo, câ dieu nevést'a nu e
urita, dar e de totu — neglióba ; unu obiectu
nefericitu alu casatoriei din simpatia, de care
marquisulu s'a inamoratu pana la — insora-
tiune, si acuma i pare fôrte reu de faptulu co-
misu.

Spirite si mai inventóse spuneau fabule
intregi pentru deslegarea enigmei, câ marquis-
ulu e unu vechiu facétoriu de rele, câ nevést'a-
sa scéie despre dinsulu secrete compromitiátorie,
— de aceste se teme barbatulu ei, ca nu cumva
sê le afle si altii.

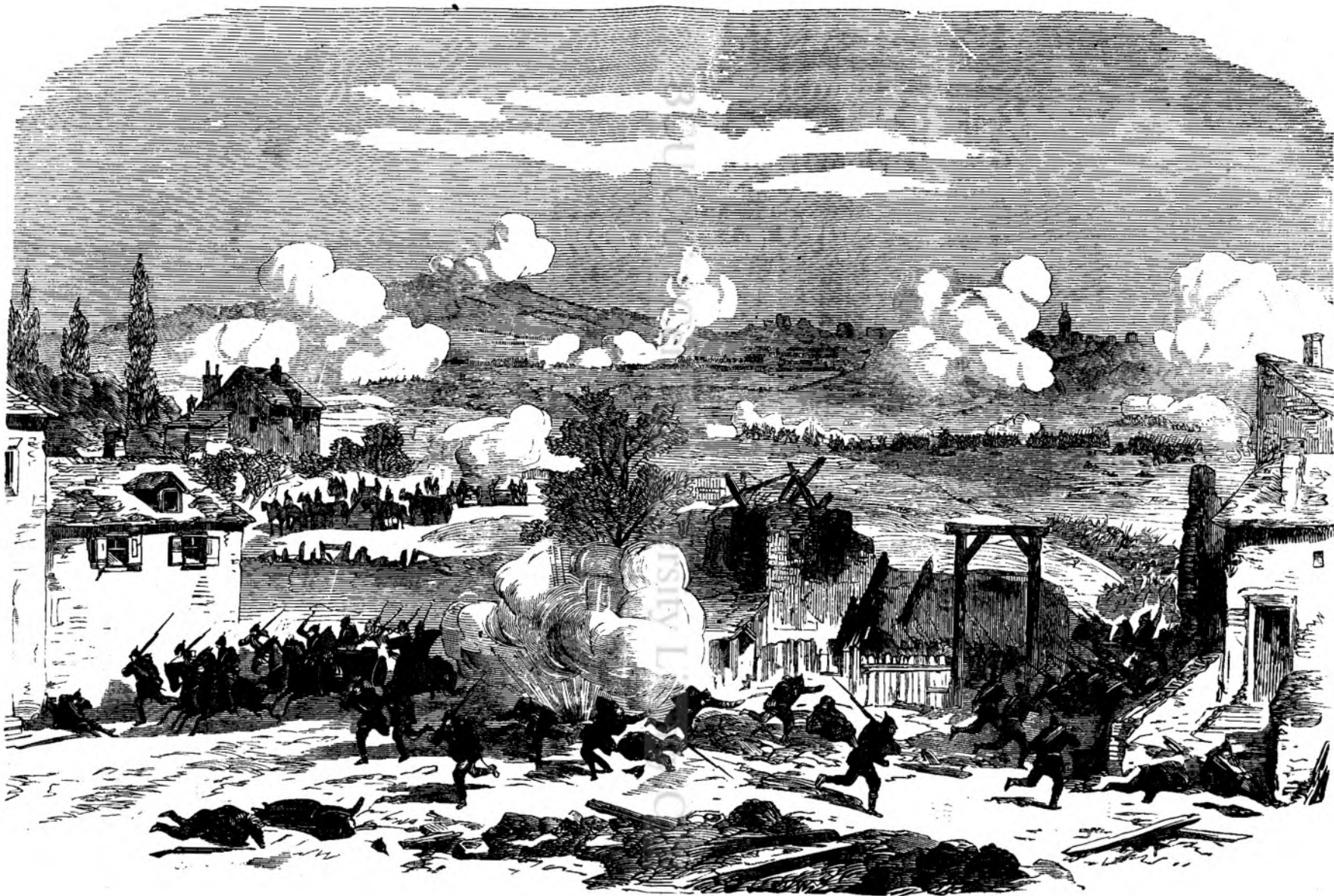
Intr'unu orasielu ca Issodune, unde asie-
diarea unui proprietariu din provincia forméza
epoca, ómenii au timpu de a-lu perde si cu ase-
mene probleme.

Intr'o demanétia buna apoi marquisulu
Malmont facú capetu la tóte aceste coniecture,
tramitiendu la tóte notabilitátile orasiului cu-
noscutele bilete de invitatiune, — in cari bar-
batulu inzestratu cu epitetele obligate invita cu
tóta onórea pe toti cunoscutii si necunoscutii
sei, ca in ast'a séu ceea óra de dupa miédia-di
sê-lu onóre pe elu, vinindu a-i vedé frumós'a
si iubit'a nevést'a pe — sarcofagu.

Acuma dara femeii' a enigmatica nu mai
e ascunsa de lume ; toti se potu convinge, déca
dins'a a fostu frumósa sé urita ca Gargantua ?
cu spiritu séu neculta ? Toti mortii se pórt'a
fôrte cu minte, numai câtu ei sunt nesce con-
versatori pré tacuti.

Dupa ce toti o vediura, nu esistá intre ei
decâtu o parere, câ nevést'a acést'a a fostu o
frumsetia admirabila.

Érá atâtu de frumósa, incâtu nici mórtea
n'a potutu-o desfigurá. Ea zace in cosciugu,
par' câ numai ar dormí si ar asceptá cuventulu
desceptatoriu : buzele ei si-acuma sunt atâtu
de rosé, trasurele sale atâtu de fine, fragede,

Lupt'a de la Villejuif langa Paris in 13 octomvre.

par' câ acestu escamatoriu rece, care se numește „mórte“, nici nu le-ar fi atinsu cu degetele sale ghiatióse.

Dóue dfile ómenii amblau la vederea mortului, intocmai ca la represintatiunile cutarui cantaretu, si dóue dfile ei nu vorbiau altu ceva, decâtu despre frumseti'a admirabila; despre acelu peru auríu, care cu bucelele sale adumbresce fati'a, si despre pomp'a, care decoréza sarcofagulu; despre giulgulu de mórte, facutu din metasa alba grea, despre albele girlande de rósa, pe cari se anina nesce fluturai de argintu; despre luminele de céra colorate, ce ardu giuru-in-pregiuru, si câ in midiloculu acestei pompe funebrale, câtu de bine i siede acelei fetie albe, mórte. . . .

Ér a trei'a dî apoi ómenii incepura a-si spune, câ femeia aceea e veninata. . . .

De unde a esítu acésta scire surda? de unde a resaritu? Ast'a nu s'a potutu descoperi, câ-ci nimene n'a potutu-o motivá. Fati'a celoru morti de veninu nu e atâtu de curata, câ-ci pe acele peritiunea si-escuta cu iutiéla oper.saa trista; acele nu suridu astu-felu in cosciugu. . . .

Si cu tóte aceste totu orasiulu vorbiá, câ marquisulu si-a inveninatu nevést'a. Publiculu nu voiá sê renuncie de la acea parere, câ celuce ascundea cu atât'a precautiune acésta frumsetia, a trebuitu sê aiba si cauza a o omori, — apoi aceea nici nu se póte, ca cine-va sê móra atâtu de iute, fara d'a sci cine-va despre ból'a lui. Aice a trebuitu sê se intemple — ce-va.

Acestu cioroboru ajunsu la urechile marquisului. Elu observá, câ scirea se latiesce fórté, deci insu-si se grabi la maire, rogandu lu a ordiná o investigatiune rigurósa, de cumva políti'a are vr'o suspitiune relativa la mórtea nevestei sale.

Inse fisicii orasiului in privinti'a acést'a intr'atât'a nu aveau nici o suspitiune, incâtu potura asigurá pe marquisulu, câ nici unu omu inteliginte nu póte sê intenteze vr'o dubietate in contra lui pentru mórtea sociéi sale; éra flécurile din orasiu nu sunt de ajunsu pentru intrevenirea politíala.

Astu-felu apoi a trei'a dî ingropara pe frumós'a mórta in acea cripta nóua, ce marquisulu a edificatu in decursu de trei dfile cu spese mari in cemetirulu de la Issodun; paratii acesteia erau construiti din marmure albu, cu tîrade de auru, cu usia cu grathie de argintu. Apoi poporulu din orasiu éra-si a avutu ce sê vorbésca unu tîmpu óre-care despre frumósele urne de marmure, despre tîradele de auru si

despre ferést'a de argintu. Dar — preste tóte monumintele de marmure si preste usi'a de feru strabatù acea rece scire de ventu, câ nevést'a acést'a fu inveninata de catra barbatulu ei. . . .

Si scirea avù dreptu. . . .

Marquisulu Malmont si-a inveninatu nevést'a. Pentru ce a facutu elu ast'a? vomu sci mai tardfu. Acuma trebue sê deslegâmu numai secretulu primu!

Marquisulu in tineretiele sale caletorindu in Syri'a, facuse cunoscinti'a unui chimistu grecu, carele avea acea ocupatiune curiósa, câ prepará veninuri de o putere neindatinata. Marquisulu a cumperatu cu unu pretiu enormu secretulu unui asemene veninu. Chimistulu l'a numitu „acheronion.“

Si intru adeveru acel'a erá demnu de numele seu infernalu.

Déca cine-va bé din acheronion, nu móre de elu, — ci devine asemenea mortiloru; unu mortu parutu, carele in decursu de cincii siese dfile nu se descépta prin nici unu medicamentu.

Ide'a e demonica!

Déca inainte de ingropatiune s'ar escá vr'o acusa, si políti'a ar ordiná investigatiune, atunce man'a medicala va omori pe adormitul; ér déca se ingrópa fara nici o suspitiune, — atunce are numai câte-va minute spre a se descéptá si a mori; câte-va minute a traí sub pamentulu intunecosu; déca suspitiunea se ivesce mai tardfu, si desgropandu-se mortulu, acel'a se gassesce intorsu in cosciugulu seu, — nici odata nu se póte descoperi pe elu nici o urma a veninului. Astfelu e acheronionulu.

Marquisulu Malmont inca in diu'a inmormentárii a parasitu Issodune-ulu, — nimene nu l'a intrebatu unde merge? mobilele, trasur'a si caii lui se vendura in licitatiune numai decâtu, servitorii sei fura demisi, si toti s'a dusu care in catráu a voitu.

Érb'a a crescutu giuru-in-pregiuru de monumentulu de marmure, pe tîradele sale se incuibà acea flóre galbena, careia atâtu de multu i place a traí in creaturele petreloru de momentu; unele flori colo inaintea usiei, de curióse ce erau, si-intindeau capetele pe grathia in laintru si se uitau in coridorulu semi-intunecosu; ér ómenii in decursu de o septemana uitara si pétr'a de momentu, si grathi'a in frumsetiata, ma si pe nevést'a cea frumósa, care zace in interiorulu ei, si nimene n'a mai vorbitu nimica despre ea.

Ce se intemplà mai departe sub pamentu? nimene nu pré întrebá.

II.

Pe acestu timpu la Paris o curiósá femeia fu regin'a modei. Scimu dicu aceea bine, câ nimene nu capeta gratis acestu titlu; acele curiositáti, pentru cari se ofere acésta distinctiune, folosescu pré pucinu reputatiunii unei femei. Acea femeia are mai buna reputatiune, despre care nu se vorbesce nimica.

Numai prin pronunsiarea numelui Oliva Delmaure ai si facutu o dauna, câ-ci numele Delmaure n'a fostu alu parintelui seu, ci alu mamei sale. Êr in aceea este deja destula ambiguitate, déca cine-va pórtá numele mamei, in locu de alu parintelui seu.

Ea descindea din o familia fórte avuta si renumita; cu tóte aceste ea nu se tiene cu totulu de lumea eleganta, de haut crême, câ-ci nu póte motivá cu documinte clare, cu ce dreptu ea s'a nascutu; dar ea stâ mai susu de asié numit'a demi-monde, câ-ci e independenta si avuta dupa famili'a sa; ce e dreptu salónele ei sunt deschise pentru nebunii si nesimtîtorii lumii elegante, dar dintre acestia nici unulu nu se póte laudá, câ i-ar fi amanta. Femei'a acést'a e fórte frumósá, fórte cocheta si fórte severa. I place a torturá pana la mórte pe adoratorii ei. De siguru ea e fidela unui amantu din departare, si pe ceialalti i nebunesce numai din distractiune; séu ea scé atátu de bine sê ascunda vr'o relatiune a ei, încátu nimene nu scé nimica despre aceea. Cei ce pretindu a sci ce-va mai positivu, afirma, câ dins'a e inamorata de unu june principe strainu, si câ ea are trebuintia nu atátu de detoriele multe ale acestuia, séu de ochii lui frumosi: câtu de numele lui frumosu sunatoriu. Éra cei ce si-aróga a vorbí despre dins'a cu mai multa positivitate, spunu nesce nimicuri si imposibilitáti, ce nu sunt vrednice, ca sê le scriemu aice.

Realitatea este cam acést'a:

Trebuc sê 'ncepu de departe, la evenimente dinaintea nascerii Olivei, ca dvóstre — onorabili medici consultatori ai bolnavei — sê ve poteti convinge ce influentia avura si acele a supra temperamentului Olivei:

Mam'a Olivei, Camil'a Delmaure abié erá de siese-spre-diece ani, candu esť din claustru, unde se educa fetele domniloru mari. Câ-ci fetele Franciei virtuóse se educa in claustru.

Ea erá o copila incantatória; famili'a-i cu renume, parintii-i avuti i creara o reputatiune si mai estinsa, decátu frumseti'a sa; cas'a parintiésca se 'mpoporá de juni emulatori, cari toti aveau dorinti'a d'a intrece unulu pe altulu in grati'a copilei cu unu capu de calu, (ca sê me servu de o espresiune eleganta.)

In etate de siese-spre-diece ani anim'a e plina de fantasie, simtieminte; sufletulu inca puru, suscepe usioru prim'a impresiune: dintre junii cei multi unulu a reesťu a aparé inaintea Camilei nu numai desceptu, ci si in visurile ei.

Este o mare cucerire aceea, déca unu barbatu póte sê preocupe si visurile unei femei.

Copil'a a creditu visuriloru si vórbeloru frumóse, si intr'o dí ea a marturitu parintelui seu, câ iubescce si vré sê se marite dupa alesulu ei.

Parintele ei erá unu barbatu mare si fórte superbu, carele afara de multele nimicuri, pe cari fondá superbi'a sa, avea unu obiectu fórte de nimica, unu fíu, carele erá unu dandy elegantu, altu ce-va nimica, (intr'aceea prin ast'a e enunsiatu despre dinsulu destulu reu,) betranulu Delmaure voiá sê lase acestuia tóta avearea sa.

Pentru aceea dinsulu nu s'a interesatu multu de descoperirea copilei sale, ci i-a dísu, câ póte sê faca ce va vré, — câ-ci erá numai féta, si acést'a in familia nu numera nimica.

In aceste regiuni fetele se desmostenescu, dar famili'a li alege barbatu. Ele nu se desmostenescu asié ca in teatru, cu tunatórie blastemuri parintiesci si cu lesînâri obligate; ci — nu li se dá zestre.

Dar dins'a iubiá, deci erá fericita; fugí cu amantulu ei si in satulu celu mai de aprópre cutare preotu chiamatu i cununá, si ea in fericirea amorului seu uitá cas'a parintiésca, dorinti'a, rangulu si viitoriulu.

Intr'o dí, candu sórtea nu se mai uitá cu ochi buni la bucuriele sale, junele ei barbatu i díse, câ elu trebuc sê caletorésca la parintii sei din departare, sê-i impace pentru casatorí'a sa. Câ-ci e unu ce naturalu, câ si rudele lui au cauza a se superá, pentru câ elu a luat de socia pe o féta desmostenita.

Femei'a parasita asceptá unu timpu lungu pe barbatulu ei dusu, dar acel'a nici nu viní, nici nu scrise.

(Va urmá.)

SALONU.

Tractatul amorului.

Ratiunea mi-dicea :

Literatur'a usióra nu este decât o ingrata, care espune pe omulu seu la disprețurile tuturor academi-caniloru.

Trebue sê te lasi de ea.

Si ca sê te lasi de ea, incepe, — ascépta ! — incepe prin a procreá vr'unu greu manuscrisu, destulu de voluminosu, destulu de indigestu, vre-unu studiu, vre-unu tractatu.

— Da, decu ! unu tractatu. Acésta este o ideia, murmurái eu.

Dar unu tractatu a supra ce ?

A supra bólei mereloru, a supra generatiunii spontanee, a supra zaharului de sementia de inu aplicatu la intrebuintiárele farmaciei, a supra...

Tóte acestea erau pré grave pentru unu omu abié odihnitu de o lunga practica de ironía.

— Ia mai cu séma, díse Ratiunea, o cestiune care... ce... despre care...

Amorulu, de exemplu !

Unu bunu Tractatu alu amorului din punctulu de vedere alu filosofiei sociale, alu economiei politice si alu relatiuniloru nóstre internatiunale lipsesce cu totul.

S'a otaritu.

Tu vei redige unu Tractatu alu Amorusului.

Luandu acésta intielépta decisiune, otarfi de a trece la aplicatiune fara a mai intardiá.

Cumperai dar o jumetate testea de frumósá har-tia alba.

Scrisei in capulu ei câtu mai frumosu si mai bine, — nu este mare lucru acésta, nu este asié Domniloru compositoru ? — scrisei, dicu nobilele titlulu care trebuiá sê me inspire :

Tractatul amorului.

Acestu titlu stralucea cu majestate.

Dar ori-cátu de stralucitoriu de ar fi unu titlu, cauta sê pui ce-va sub elu.

Incepui dar :

— Amorulu este...

Amorulu este... este... este...

Amorulu... este...

Cu nepotintia de a urmá acésta blastemata frase !

Cu tóte acestea, pentru cá eu nu sum unu omu care sê me descuragiezu asié de lesne, me pusei a cugetá cá sufragiulu universalu avendu sê fia basea constitutiunii nóstre, nu aveam cuventu ca sê nu me luminezu — in casulu care me preocupá, — de opiniunea dísului sufragiu universalu.

Acésta erá o radia de lumina.

Creerii mei mi-ordonau mie chiar o ancheta prealabila.

Si, apucandu fara nici o intardiare palari'a si bastonulu meu, eu me coborfi in strada.

O trasura trecea.

Strigai pe visitiu, — care sê oprí, crediendu, cá aveam trebuintia de servitiile sale.

— Érta-me, frate, i dísei eu.

— Trei sfanti césulu, adi este prasnicu !...

— Nu este de vorba de asta.

— Atunci doi sfanti sê te ducu unde vrei, dar nu la Cotroceni.

— Nu este nici asta.

— Ce felu ?

— Na. Tiene doi sfanti, pretiulu unei óre in dí de lucru, ca bacsisiu, si in schimbu nu-ti ceru de câtu cinci minute de conversatiune... Poté-vei domni'a ta sê-mi spui ceea ce cugeta ómenii in profesiunea dumitale despre amoru ?

Visitulu me privi cu óre-care mirare, apoi cu unu grosu risu fara se para strimtoratu :

— Déc ! ce prostia !... Amorusulu... Este cel mai siguru din bacsisiurile nóstre... Cátu se póte iute candu este vorba de o femeia cu barbatu.

Apoi virindu-si banii in pusunariu si dandu unu bicu calloru sei :

— Hi !... Murgule !... Bogatu e Domnedieu !

Antái'a incercare nu erá tocmai fericita.

Dar trebue sê ai perseverantia.

Asié dar incepui a amblá, basandu-me pe intem-plárele intelnirii.

In adeveru, dupa câte-va minute, unu medicu din amicii mei se intalni peptu in peptu cu mine.

— Ah ! doctore !... Sum incantatu cá te-am gasitu.

— Esti óre bolnavu ?

— Eu nici cum. . . . Am numai sê te intrebú ce-va.

— Ce ?

— Doctore, din punctulu dumitale de vedere, ce este amorusu ?

— Amorusu ? Afectiune cerebro-inflamatória, interesandu in acela-si timpu sistemulu nervosu... Dá in generale de la 96 pana la 108 pulsatiuni pe minutu. . . Póte mai tardíu sê fia insocitu de chloro-anemia de emaciatiune, de dyspepsia séu de bradypepsia. Sê iei hapurile lui Morison, séu si ale lui Drasch.

— Multiumimu, doctore,

Pucinu mai departe dedei peste unu altu amicu alu meu.

X... poetulu elegiacu.

Elu parea cufundatu intr'o visare profunda.

— É bine ! scumpululu meu visatoriu... nu me mai recunosci ?

— Déc, tu esti !... Érta-me. Sfiriescu unu sonetu amblandu.

— Nu-lu vei sfirsí inainte de a raspunde la o cestiune pré importanta pentru mine.

— Care ?

— Ce cugeti despre amoru ?

— Déc ! o rima masculina la : bujoru picioru, mosoru, diavoru, urcioru.

Unu banchiaru cam trecutú in soratu trecú in urma.

— E, dieule alu avutfei, unu singuru cuventu, te rogu.

— Cu ce te potu servi?

— Ce este amorulu, Cresus alu meu?

— Câte-va mîi de lei pe luna ca sê-ti intretieni... fara sê socotesci presenturile. Siutu! déca m'ar audî soci'a mea, a-si patî-o!

Trecù o femeia.

— Dómna. . . .

— Eu?

— Da, chiar domni'a-ta.

— Bine-voiesce a face unu serviciu unui tineru ce se afla in strimtorare.

— Poftiti, numai sê nu fia vorba de bani.

— Formul'a dumitale a supra amorului, me rogu?

— Cuventulu nostru socialu!

— Si dumneata, domnule statisticu?

— Se nascu in terminulu de midilocu intr'unu anu vr'o cinci-spre-diece séu dóue-dieci de mîi individi de amendóue seceale in Bucuresciulu nostru.

— Dumneata, domnule musicantu?

— Andante. . . in minor. . . bemol la cheia. . . .

Asta se vinde totu-de-una pré bine, in albumuri mai cu séma.

— Dumneata, domnule lipticanu?

— In fie-ce anu, o suta bucati de moar-anticu, fórte latu.

— Dumneata, romantiarule?

— Este desgustatoriu. . . sê te spetesci in simtimentu pentru ca sê nu gasesci unu librariu sê ti-lu cumpere.

— Dumneata, puscasiule?

— Câte-va pistóle din candu in candu. . . dar nici sinucidulu, nici duelurile n'au cautare la noi! . . .

— Dumneata, actorule?

— Sê nu vorbesci pelticu. . . Pucina pudra de orezu, ca sê albesci fati'a. . . o frumósa fresa si nescie pantaloni strimti cu cisme. . . .

— Dumneata, avocatule?

— Pretestulu celoru mai bune procese de despartîre.

— Dumneata, coaforule?

— Totulu depinde de la taiatur'a perului. . . .

— Dumneata, camatarule?

— Amorulu? Unu tata pentru noi, bunulu meu domnu.

— Dumneata, junele meu?

— Guvernant'a mamitii.

— Dumneata, betranule?

— Aoleo! maduv'a din osulu spinârii!

Asiu fi potutu urmá multu timpu.

Mai cu séma déca asiu fi voitu sê conciliesu tóte aceste pareri si sê le unescu intr'o sintese unanima.

Dar eram satulu de esperiintia. Me 'ntorsei dar a casa la mine.

Acolo, luai cu delicatetia jumetatea testea de hartia alba.

Smulsei antái'a pagina pe care se resfatiá inca acestu frumosu titulu:

Tractatulu amorului.

Apei o facui cocolosiu, si o aruncai in focu.

Fusesemu câtu p'ací sê fiu pedantu in cursulu a dóue óre si trei cuarturi.

Autorulu „Gramaticiei limbii amorului.“

Junime romana imbraca doliu! Unu Mece-nate alu teu nu mai existe! . . . Si tu, natiune romana, plange pierderea unui bravu fiu alu teu! . . . Din Oradea-mare primimu urmatóri'a insciintiare pré trista:

„Nicolae Zsiga jun., cu soci'a sa Soff'a nasc. Miatoviciu; — Mari'a Zsiga cu sociulu seu Ioane Poenariu si cu fiii; — An'a Zsiga cu sociulu Nicolae Diamandi si cu fiulu Nicolae; — Mari'a Zsiga, veduv'a lui Nicolae Popu cu fiii sei; — Elisabet'a Popoviciu veduv'a lui Constantinu Nicolici, cu fii; — si Ladislau Popoviciu cu fiii sei, in numele loru si alu numerosiloru consangeni insciintieza, cu dorere adanca, mórtea pré iubitului loru parinte, respective socru, mosiu, mastiu si unchiu

Nicolae Zsiga sen.

comerciantu si proprietariu in Oradea-mare, fundatoriu alu mai multoru convicte natiunale, membru alu mai multoru reuniuni natiunale de cultura, proprietariu alu crucei de aur imp. reg. pentru merite, asesoru consistorialu, sel.

carele dupa lungi suferintie repausá sambeta in 24 octomvre (5 noemvre) la ór'a a 12 de nópte, in vèrst'a de 80 de ani.

Osamintele repausatului se voru astrucá marti in 27 octomvre (8 noemvre) la 2½ óre dupa miédia-di, cu ceremoniele bisericeii gr. or.

in eternu amintirea lui!

Oradea-mare, 25 oct. (6 noemv.) 1870.“

Elu a moritu, dar memori'a sa va traí in eternu in midiloculu nostru, si frumosulu institutu fondatu de dinsulu in Oradea-mare va sustiené numele lui pentru totu-de-una!

* * (In caus'a congresului gr. c. romanu.) Precum semnalaramu in nrulu trecut, deputatii alesi in dieces'a Oradei-mari pentru congresulu catolicu din Pest'a, predera protestulu-memorandu — presintatu congresului — si ministrului de culte br. Eötvös. Deputatii numiti fure primiti in audientia mercuri in 9 noemvre inainte de miédia-di la 11 óre. Dlu ministru a promis, cá va studiá caus'a. Asié dara caus'a congresului gr. c. romanu se va decide acusi.

* * (Dlu Candianu e liberu!) Curtea juratiloru din Tèrgoviste, unde s'a pertractatu acestu pré interesantu procesu a absolvatu atátu pe elu, câtu si coialalti acusati dimpreuna cu dinsulu. „Romanulu“ publica o multíme de felicitári din tóte partile!

* * (Sveniriu de la damele romane.) Dominec'a trecuta dlu Franciscu Schuselka, redactorulu scrierii politice, care apare in Vien'a sub titlulu „Die Reform“, a primitu de la damele romane din Transilvani'a unu

suveniru frumosu, in semnu de recunoscintia si stima pentru aperiarea Romaniloru in colónele acelei scrieri politice. Acestu suveniru, care a costatu vr'o 300 fl., si pentru care au contribuitu 122 de femei romane, s'a facutu la iniativ'a dómnei Emilia Ratiu n. Orghidanu, care a rogatu pe dómn'a Aspasi'a Popoviciu din Vien'a a-lu presintá ilustrului barbatu. Intr'unulu din numerii viitori vomu publicá fotografi'a acestui suveniru, dimpreuna cu lista contribuenteloru si cu adres'a de care fu insocitu.

* * (Procesele de presa) ale diuariului „Federatiun'a” se voru pertractá in 29 noemvre si 7 decemvre la curtea juratiloru din Pest'a. In privint'a celui din urma procesu, intentatu pentru art.colulu „Ecvilibriulu”, a intrevenitu unu incidentu nou, rogandu-se autorulu aceuia de dlu Porutiu a-i spune numele la judecatoriulu de instructiune. Asié dara acestu procesu se va intentá de a dreptulu in contra autorului. Precum affámu, autorulu e junele poetu si colaboratu alu nostru, dlu Mihaiu Eminescu.

= (Insciintiare.) Adunarea generala a Reuniunii femeiloru romahe in Brasiovu se va tiené in anulu acesta, ca si de alta data, in 7/19 noemvre a. c., in diu'a onomastica a Maj. Sale imper. Elisabet'a, innaltei patróna a Reuniunii. Dupa participare la serviciulu ddieiescu celebratu in biseric'a St. Nicolae din Scheiu, on. membrii ai Reuniunii se voru aduná la 9 óre a. pr. in sala cea mare a gimnasiulu romanescu. Aici se va reportá despre lucrárilu comitetulu in decursulu anululu acestuia si despre starea actuala a fondulu Reuniunii, se voru luá in desbatere propunerile aduse etc., si se va alege comitetulu de 12 pentru urmatorii trei ani. On. membre ale acestei Reuniunii sunt dara pofite, a participá in numeru cátu se póte de mare la adunarea generala. Totu odata sunt rogate on. dómne, cari au facutu colecte in folosulu fondulu Reuniunii, a tramite contributiunile incassate, spre a se considerá in bilantiulu generalu. Brasiovu in 14/16 oct. 1870. Comitetulu Reuniunii femeiloru romane.

= (Junimea romana studiósá din Segedinu.) — ni se scrie — coadunandu-se si in acestu anu scolasticu, nu intardiá a-si reincepe numai de cátu activitatea sa, prin carea s'a nesuitu si se va nesú si in viitoriu a dá echo din tóte poterile sale vócei timpului, vócei natiunii. Asié in 20 c., in poterea §-lui 42 alu statuteloru, ne intrunirámu toti in edificiulu gimnasiulu, unde apoi tinerulu P. Popoviciu, studinte de 7 cl., tienú cuventarea de deschidere. Dupa inscrierea membrilosu, se alese comitetulu conducatoriulu din urmátoriele persóne: presiedinte P. Popoviciu, st. de 7 cl.; notariu coresp. E. Luica, st. 6 cl.; notariu pentru siedintie A. Coterla, st. 6 cl.; casariu A. Opreanu, st. 7 cl.; bibliotecariu A. Popescu, st. 6 cl. Siedintiele societátii se voru tiené in tóte dominecele. Numerulu membriloru e 23, destulu de micu, dar insufletirea si dorulu loru de a propasí in cultur'a natiunala, precum poturamu culege, in prim'a nóstra siedintia, de pe faci'a fia-carui membru, ne indreptatiescu la cele mai frumóse sperantie. Deci, dec Ddiu, ca intreprinderca sê fia incoronata cu celu mai frumosu succesu!

* * (In cestiunea teatrulu natiunalu.) Comitetulu Societátii pentru fondu de teatru natiunalu, alesu in Dev'a, va tiené prim'a sa adunare lunaria mane in 13 noemvre dupa miédia-di la patru óre.

Literatura si arte.

* * (In numerulu presinte) incepemu publicatiunea unei frumóse novele de Mauritiu Jókai. De cinci ani, de candu esiste fói'a nóstra, acést'a e prim'a novela unгурésca publicata de noi. Noi amu socotitu, cá vomu face unu bunu serviciu literaturei nóstre beletristice, déca — afara de cei mai renumiti scriitori ai lumei — vomu infatisiá in acésta fóia si pe scriitorii mai eminenti ai natiuniloru conlocuitorie. Incepuramu acestu ciclu cu romantieriulu susu amintitu, carele asta-di in beletristic'a unгурésca posede pén'a cea mai ingeniósá, si din ale carui opere unele s'au tradusu si in limb'a germana, francesá si engleza. Amu primí cu multa placere, déca cine-va ni-ar traduce vr'o novela sêrbésca, croata, rutena séu slovacésca.

* * (Teatrulu din Bucuresci) in stagiunea acésta nu va capetá nici o subventiune din partea guvernulu, pentru cá asié i place renumitului ministru P. P. Carpu. Cu tóte aceste inse teatrulu nu va stá golu, ci dlu Millo cu trup'a sa va arangiá intr'insulu represintatiuni in decursulu ornei.

= (In interesulu scócloru poporale romane) se aduce la cunoscint'a publica, cumca tabellele de parete cu tipuri colorite, anunciate degiá atátu in acestu diurnalu cátu si in celelalte diurnale romane, alu caroru-a scopu este invetiarea mai practica si mai cu inlesnire a cetirei si scrierei (metodulu scripto-legu), se afla sub tipariu, si la finea lunei noemvre, 10 din acele tabelle, deodata cu Indreptariulu in usulu invetiatoriloru, voru esí la lumina si indata se voru speduí Dloru abonanti; celelalte 10 tabelle voru fi gata cu finea lui decemvre. Prenumeratiunile se potu face in Lapusiulu-Ungurescu (Magyar Lapos), in Transilvania, la dlu Demetriu Varna séu la dlu T. Rosiu, profesori la scóla poporala romana, cu pretiulu cunoscutu de 5 fl. 20 cr. v. a. Numitele tabelle voru fi esecutate cu cea mai mare acuratétia si grige; ele voru fi, se póte díce, unu modelu spre scopulu scócloru poporale romane; n'ar trebui dára sê lipsésca din nici o scóla poporala.

* * (Premiu pentru o novela.) Redactiunea „Familiei” publica premiu de siese galbeni pentru cea mai buna novela originala. Terminulu concursulu e 28 decemvre c. n. Novelele istorice, séu cele poporale voru avé preferintia. (Celelalte diurne romane sunt rogate cu totu respectulu a luá notitia despre acestu concursu.)

Din strainetate.

* * (Lupt'a de la Villejuif langa Paris in 13 octomvre.) Lupt'a infricosiata intre cele dóue natiuni mari ale Europei occidentale se apropia de fine. Dupa infam'a capitulatiune a lui Bazaine nici cei mai optimisti nu mai spera nimica. Astu-folu micle lupte din giurulu Parisulu, cari insuflara curagiu celoru desperati, acuma nu mai au multa ponderositate. Dorere! cá-ci aceste lupte usiorara multu sórtea francesiloru. Dintre aceste un'a fu cea intemplata la Villejuif, care se terminá cu fug'a prussieniloru. Ilustratiunea nóstra din numerulu presinte infatisiéza acésta lupta.

* * (Apelu catra femeile francesce.) Sociele domniloru Cremieux, Tourichon si Thiers au adresatu unu apelu catra femeile francesce, ca — formandu ele comitete — sê adune vestminte calde pentru gardele mo-

bile și pentru tragătorii liberi. Spre acestu scopu so-
ciale tuturoru dirigătoriloru din Franța forméza
comitete, la cari de siguru se voru însoți și alte femei.
Tardiu, pré tardiu!

** (Unu balonu cu 7 individi) a ajunsu în ma-
nile prussianiloru; acestia scrutandú balonulu, gasira
acolo o multime de scrisori, cari compromitu pe multi
diplomatii, de cumva adeca și ei se potú — com-
promite.

** (Odaia lui Bismarck în Versailles.) Este
cunoscutu, cumca poporatiunea franceza, din părțile
ocupate de trupele germane, nu uredse și nu pôte urí
pre nimene mai multu, decâtú pre Bismarck. Elu este
espusu la totu feliulu de vatemári; adese-ori s'a aflatu
scrisu pre usi'a lui: „Diosu cu Bismarck!“ Elu zimbíá,
fresce, de câte ori vedea asemeni admonitiuni; una
inse totu-si lu-facú sê trasara și sê se infióre. Cortelulu
principalu alu regelui s'a stramutatu, precum se scie,
în 5 c., din fortulu Ferrières la Versailles. Cu una dí
înainte de stramutare, tóte încaperile în Versailles se
cercetara și unele se destinara pentru rege, Bismarck
și Moltke. În 5 c., demanéti'a, sosira cu totii în Ver-
sailles, și Bismarck vrú a se retrage în odaia, ce i se
destinase, dar, deschidéndu usi'a, remase inmarmu-
ritu de spaima pre pragulu usiei; tóta odaia erá in-
vescuta în negru, și în mediu-locu se aflá una mésa,
pre carea stá una imagine mare, representandú pre
Bismarck spendiuratu. — Acestu spectaculu facú una
impresiune atâtú de trista a supra lui Bismarck, încátu,
plinu de spaima și fiori, se întórse îndereptu.

= (Capitulatiunea de la Metz.) întemplatá în 27
oct., preocupá inca pe tóta lumea atâtú pentru moti-
vele, cari o au produsu, câtú și pentru consecintiele ce
le va avé în continuarea resbelului. Fortaréti'a ino-
pugnabila s'a predatu fara condițiune, și capitulatiunea
fú subsemnata inca în 20 oct. nóptea. Într'adeveru,
este neaudítu în istori'a resbelului, ca una armata ca
cea din Metz sê póta fi închisa de unu inamicu abié
mai numerosu decâtú dins'a și sê nu póta strabate cu
ori-ce sacrificie. Considerandú, cá numerulu prisionieri-
loru de la Metz se urca la cifr'a enorma de 173,000, se
pôte pune, cá pe timpulu candu armat'a principelui de
coróna sassonu s'a separatú de armat'a asediátoria,
Bazaine dispunea celu pucinu de 150,000 combatenti,
pana ce principelui Fridericu Carolu abié i remasera
180,000 ómeni. Pentru aperarea forturiloru de la Metz
erau destulu câte-va mí de ómeni, cá-ci artileri'a jocá
aici rolulu principalu, și asié maresialulu Bazaine ar fi
potutu întrebuintiá 150,000 fetiori la o lupta deschisa.
Intr'o asemene lupta, a careia durata este de comunu
de 8—10 óre, armat'a asediátoria n'ar fi potutu con-
centrá pentru atacare mai multu de 90,000 fetiori,
cá-ci închiderea fortareției nu potea sê fia intrerupta de
tóte părțile séu, celu pucinu, nu în unu timpu de atâtú
de scurtu, mai antáiu pentru dificultátele ce le puneá
Mosell'a, și apoi mai vertosu, pentru cá armat'a asse-
diátoria ocupá unu terenu fôrte estinsu. — De-si nu se
pôte negá, cá asemene încercári de a strabate printre
inimicu sunt fôrte periculóse și sangeróse, nimene nu
pôte întielege totu-si caus'a, cá pentru ce óre maresia-
lulu Bazaine nu s'a nesuitu a strabate prin una nava-
lire energica, indata ce principele de coróna sassonu
s'a departatu cu armat'a sa de la Metz; poterea pre-
valenta, ce o ar fi potutu desvoltá în ori-ce directiune
și în ori-ce punctu, i-ar fi asiguratu fara îndoiéla în-
vingerea, și chiar déca s'ar presupune, cá colónele

ultime aru fi suferitu dóra multu prin acésta operatiu-
ne, ele s'aru fi potutu retrage ori-candú sub scutul
forturiloru. În acestu casu ar fi remasu dara la Metz
vr'o 30,000 ómeni, numeru destulu de considerabilu
pentru a sustiené una resistintia neinvinsa, éra restulu
ar fi scapatu și s'ar fi grabitu intru ajutoriulu Parisu-
lui. În acestu modu lucrulu se decidea altmintrea, și
lumea nu erá silita sê véda ceea ce n'a vedíutu nici
data, capitulatiunea fara condițiune a unei armate de
170,000 fetiori.

= (Unu decretu alu guvernului din Tours) ordi-
néza mobilisarea tuturoru barbatiloru de la 20—40
ani, fia insorati séu chiar și veduvi cu copii. — Unu
altu decretu dispune, cá fiasce care departementu are
sê infintieze pre spelele proprie și în terminu de dóue
lune, dupa una poporatiune de 100,000 suffete, câte
una bateria dimpreuna cu fetiorii necesari la aceea. —
Unu alu troilea decretu ordina, cá fiasce care corpu
de francitireuri, care nu va manifestá facia de inamicu
energi'a necesaria, se va disolve numai decâtú, se va
desarmá și tramite innaintea unui tribunalu martialu.
Subscriberile franceze pentru imprumutulu din urma
dau rezultatulu de 94 milióne franci.

= (Despre starea poterei armate franceze) din
vestulu Franței se scrie: „Nu încapo îndoiéla, díce
corespondintele, cá isvórele de ajutoriu ale
Franței sunt puternice; pre langa tóte perderile teri-
bile, ce a suferitu tíer'a, cetátile și satele sunt totu
atátú de pline cu barbati robusti și sanetosi ca și pana
acuma, și afara de acesti-a, în tóta cetatea acurgu bar-
bati inarmati și implu tóte liniile ferate. Tóta calca, ce
am percurs'o, luciá de bajonette. Aceptandú asta-di
demanétiá trenulu în Angers, au sositu acolo batalióne
de garde mobile, pline de entusiasmu, cari fure tra-
mise numai de câtú în directiune catra Le Mans și
Rennes. Dupa aceea, statiunea se implu de nou cu una
multime inarmata; ea consiste din barbati în etate
de la 25—40 ani, cari sunt gard'a nationale din An-
gers.“

= (Avangardele nemtiesci) fure atacate, în 3
noemvre, la 4 óre dem., între Hay și Saussaye, de una
potere prevalenta, fiindu respinse din pusetiunile lor
pana la Thiais și Chois, unde se desvoltá una lupta
fôrte sangerósa între una brigada de garda și 3 bata-
lióne de infanteria și între francesi cari, formandú una
divisiune, înaintau cu câte-va mitrailleuse și cu 2 bat-
terie. Lupt'a durá preste 5 óre. Francesii ocupara
Flad-ulu, unde si-au luatú pusetiuni tari; beserie'a
din Hay fu pusa în flacare prin una granata. Perderile
nemtiloru se urca preste 300 morti și raniti; ale fran-
cesiloru nu sunt inca cunoscute, inse nu voru fi mai
mari decâtú ale nemtiloru. — Nemtii facura 28 de pri-
sonieri, Francesii s'au provedíutu cu siantiuri în nóuele
loru pusetiuni.

** (In Berlinu) intr'un'a din dílele septemanei
trecețe avú locu o scena de totu sgomotósa. Dupa
miédia-di la patru óre mai multi copii incepura a aler-
gá pe strade, tienendu în mana nesce jornale, și strig-
géndu: „Telegramulu celu mai nou: Parisulu e ocu-
patu, regele a intratu în Parisu!“ Acestu reclamu
entusiasma cumplitu publiculu, și care de care se siliá a
cumperá respectivulu telegramu. Acel'a suná astu-felu:
„Parisulu a capitulatu. Eri regele Prussiei a intratu
cu tóta solenitatea. Langa dinsulu calariau majestátele
loru: imperatulu Austriei și tiarulu Russiei, în frántea
ostiloru germane intrunite. Berlinu 3 maiu 1813.“ Pe

candu cetitorii ajunsera la datulu din urma, copiii au si fugitu departe, si astu-felu nu i-a potutu prinde.

** (*Pén'a, cu care se va subscrie pacea.*) In Pforzheim la cas'a orasiului, pentru unu micu pretiu de intrare, care se intrebuintieza in favorulu ranitoru, se póte vedé o péna facuta cu gustu esteticu. Marimea si form'a ei e ca si a penei de gâsca, si e facuta din auru masivu. Pe capetulu inferioru e o coróna de conte si monogramulu lui Bismark. Acésta péna e destinata lui Bismarck, pentru a subscrie cu ea pacea. Respectivii artisti, cari facura acésta péna, lucrara la ea vr'o dóue luni.

** (*Ioan'a d'Arc in editiune moderna.*) Resbelulu presinte intre Prussi'a si Franci'a asemenea are o Ioan'a d'Arc. Acést'a e tinera copila de langa Loire, care vre sê inspire sperantia si insufletire in ostasii francesi. Ea n'are nici scutu, nici sabia, ci pórt'a unu paliu lungu in forma de caftanu, par cá ar voi si prin esteriorulu ei a represintă gelea. Ea se afla la trupele de la Tours, portandu unu stindardu cu Maic'a-précurata!

** (*Patru prinsonieri francesi*) scapandu din prinsórea loru de la Zwittau, sosira la Vien'a. Acolo preamblandu-se ei se oprira inaintea unei bolte cu licoruri, aruncandu nesce priviri setóse a supra sticleloru din espositiune. Unu jovialu cetatianu vienesu, observandu-i, i invità in bolta, unde i si ospetà. Védiendu acést'a nesce birjari, li oferira gratis trasurile loru. In urma apoi pe strada se intalnira cu unu maresialu betranu, carele dede fia-caruia câte 5 fl. Acestu maresialu e archiducele Albrecht.

** (*Pregatirile pentru eliberarea Parisului*) inaintéza cu pasi rapedi. Langa Bourges stau gata 60,000 de ómeni. In Franci'a de midilocu si miédia-nópte se forméza alte armate. Din Algiri'a au pornitu 10,000 de turcos, trei regimente de spahi. 20,000 de marinari sub conducerea admiralulu Tourichon se voru preface in armata regulata. Catra acestia vinu a se mai adauge 30 de companie libere, sub conducerea lui Cathelineau, Charette scl., cari lucra in contielegere cu trupele regulate.

** (*Napoleon III*) petrece díle fórt'e triste in Wilhelmshöhe. Nu e de ajunsu, cá tóta lumea lu-condamna, dar inca si ai sei lu-parasira mai toti. Dílele trecute diariiele spuneau, cá ex-imperatulu se va transportá la Elb'a, care jóca unu rolú atátu tristu in istori'a Napoleonidiloru; mai tardíu inse acésta scire se revocà. In septeman'a trecuta imperatés'a Eugeni'a a sositu incognito la Wilhelmshöhe, si a petrecutu acolo numai o dí. Bazaine, dupa infam'a sa capitulatiune a plecatu numai decátu la imperatulu-prinsonieru. Acésta caletoria desléga clará si enigm'a capitulatiunii. Diariiele scriu, cá acuma Napoleonu e fórt'e bolnavu, si cá chiar viét'i'a lui e in pericolu.

= (*Au invinsu francesii!*) Diuariulu englesu „Standard“ anuncia, cá, in 6 nov., francesii au reocupatu cetatea Chateau-dun. — Dupa scirile mai recinti, nemtii au perdutu la Le Bouget 30 oficieri si 400 fetiori, éra francesii 30 oficieri si 2100 prisionieri. — Una epistola a lui Favre catra Gambetta, carea ajunsé in manele prusiloru, spune, cá Parisulu e provediutu cu carne própéta pana in 15 noemyre, éra de aci inainte va avé numai carne afumata pentru dóue septemane.

= (*Prussienii respinsi!*) Dupa unu telegramu din Tours, datatu din 8 nov., una colóna prusésca, constatatória din 2 bataliône si 1500 calareti, atacà cu 10 tunuri pusetiunile francesé de la Bois-la-Vallière; inse fu respinsa dupa o lupta de 5½ óre. Prussii au perdutu 52 morti si raniti si 64 de prisionieri.

Gâcitura de semne.

De Vasiliu Olariu.

la“ a/10“uți tu | e—i, i/ve,
(u /u o/tu a e,,i,,ta
—i—e, /u Δai a Δ „e/ i/ve
—a“ (i— „i li/ tia ta
—e | “ei —a“ „e Δai +“ae,,;u
~a,,a Δa „a te iu,e,,;u.

„a“o/—i.

Deslegarea gâciturii de siacu din nr. 39.

Rendunic'a mutatória

A sboratu din tiér'a mea;

Anim'a mea multu me dóre,

Câ-ci te lasu o floricea.

Rendunic'a 'n alta tiéra

Totu ferice va trái,

Va gasi o primavéra

Mandra, verde ca si aci.

Deslegare buna primiramu de la dómnele: Silvia Moldovanu, Valeria Bianu, Luisa Murgu n. Balcu; si de la dlu Georgiu Popoviciu.

Post'a Redactiunii.

„Dorul copilei.“ Se va publicá. Dintre celelalte asídere câte-va. Dar nu acceptá totu-de-una respunsu!

„Intrigantulu.“ Recunóscemu si noi, cá intrigantulu face multe rele, cu tóte aceste inse nu-ti potemu publicá poes'ia. — „Omulu ca fíorea“ — dorere! — are totu acésta sórt'e.

Dómnei C. H. Multiamimu, cá ne-ai facutu atentu. Ni-arú placé multu déca si alte cetitórie ale nóstre ne-arú insciintia din candu in candu, ce li place séu ce nu li place in fói'a nóstra, ca sê ne potemu conformá.

Suplementu: „Cavalerii noptii“ tomulu I, col'a XVIII.

Suplementu II. „Invitare la prenumeratiune pentru „Compediulu generalu de statistica“ de B. Alesandre.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.